

לפני 25 שנה

גליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק סיפר בכותרת-שער, תחת הכותרת "ריגול בישראל", את סיפורו של רביסרן פאשקה וזליו, שנתגלה כמרגל. במדורו "הנדון", שהקדים בכמה ימים את פרשן "מיכצט קדש" (מילחמת סיני), תחת הכותרת, "מטביל לבין", הכביר העורך את הצורך להת" כונן לשלום באותה מידה בה מתכוננת ישראל למילחמה. סופר המשיגט של "העולם הזה" בישראל, עמוס קינן, סיפר תחת הכותרת, "שוק התפוחים הקדושים" (חלק תפוחין קדישין) על עולמה של צפת ותושביה.

מדור המרשמה של השבועון הוקדש לשיטה בלתי-מוסרית

כשער הגליון: מרגל סובייטי פאשקה וזליו.

מילחמת דויד בן-גוריון במנחם בגין * העיתון הפרטי של

אליעזר שטיינמן * מקור חשמי' במקום שני-סופרים

"העולם הזה" 993
תאריך: 24.10.1956

גם ברל כצנלסון, אדם שלא נטה להשיג מצות, סבר בקול רם כי: "המאמרים של שטיינמן הם ים של מילים ומידבר של מחשבות."

אולם איש אחד כופר לחלוטין בדיעה שלילית זו. זהו עורך המדור הספרותי של דבר. הוא סבור לא רק כי שטיינמן הוא סופר גדול, אלא גם כי הגאונות הספרותית היא תכונה מישפחתית.

עבודה מונומנטאלית. מדור ספרותי רגיל דובר מכיל דף גדול, במוסף יום השישי. המדור האחרון כלל את הפרטים הבאים:

● מאמר אדיר, בגודל של קרוב ל-מוד, מאת ב.י. מיכלי, תחת הכותרת: סופר על משמרתו, הדן כולו באליעזר שטיינמן.

● סיפור גדול בשם אושרו של סוקראטס מאת א. שטיינמן.

● המדור פתחי ספרים, שנפתח בידי עה כי "במוצאת כנסת יצאו שני כרכים גדולים... מישנה חב"ד", שהם המשך עבודתו המונומנטאלית של אליעזר שטיינמן על באר החסידות...

● הזקן ובנו. לא היה זה מדור בלתי רגיל. שבוע לפני כן הכיל אותו מדור: עוד מאמר של ב.י. מיכלי על אליעזר שטיינמן.

● ציור יפה של אליעזר שטיינמן. מדור קבוע אחר בדף הספרות של דבר: המדור אושפיזי אומר מאת ד. אושר פיו, שאינו אלא דויד שחם, שאינו אלא דויד שטיינמן, בנו של אליעזר.

● גליון זה לא הכיל סיפור מאת אליעזר שטיינמן. לעומת זאת הופיע סיפורו "חלב עם תמונה" בגליון הקודם.

● חיבה עמוקה זו לסופר ישראלי, יכלה לגנוע ללב, לולא עובדה אחת: מזה חצי שנה, עורך המדור הספרותי של דבר הוא אליעזר שטיינמן.

אבא אליעזר שפיגל

בתצלום נדיר זה, מלפני 25 שנה, כשהוא מאמן את בנו גיורא, ולאחד מכדורגלני היצוא של ישראל. לעמוד התווך של נבחרת הכדורגל הישראלית.

על דבר אחד הסכימו הכל: לא היה הפעם כל פרובוקציה מצד חרות. להיפך, כשקם אחד הצירים בוועידה האחרונה של תנועה זו ודרש כי מנחם בגין יכריז שאשתי מספא"י הם "אויבים", ברוח עקרו נות אצל בשעתו ("האירגון הצבאי הי לאומי בארץ-ישראל יכריז איבה על כל גוף וכל גורם, בין עברי ובין בלתי-עברי, שיחבל בהשגת המטרות"). הצדיק בגין בחריפות את דעתו שמפא"י היא רק "ריבה" ולא "אויבת".

פריטה על אמהות. מאחורי הסכ"ס יסוים הרגעיים של המריבות המישפחתיות הבינמיפלותיות, בלטה עובדה אחת: כמי עט כל הצדדים החלו מכוונים עתה את מילחמת הבחירות שלהן אל האם העבריה שיש לה בנים בצה"ל. הפרטיה על רגש האמהות הפכה לנוהג קבוע במוסיקה המיפלותית, בייחוד מאז קלקיליה רבת-הקורבנות.

בעוד שמנחם בגין הכריז כי בן-גוריון גורם להריגת צעירים ללא תכלית, בשעה שמילחמה זומה, ברוח הצעות חרות, תתן תכלית למותם. שם בן-גוריון את כל הדגש בנאומו על הודאה סנטימנטלית בדאגתו המתמדת לחיי הצעירים.

העוקש: תיקוונתו של בן-גוריון כי ביום הבחירות תחשוש האשה להצביע בעד מיפלה העלולה להוביל למילחמה, ותאמין לבן-גוריון שהוא יעשה את הכל כדי למנוע מילחמה כוללת.

לא היה זה ויכוח מדיני. אבל היה זה ויכוח יעיל מבחינה מיפלותית.

דויד בן-גוריון: אני מודה שלוש פעמים ביום למי שיש להודות, שנתן תבונה לעם ישראל לא ללכת שולל אחרי תיקונת פטריוטיות, כביכול, אלה, אריה בן-אליעזר: אתה עומד בי ראש צבא שכל בני ישראל היילים בו, וכך אתה מברך? מנחם בגין: מופקר שכמותך! גולדה מאיר: אדוני היושבראש, איזה דיבור זה?

זה קרה בדיוק שבוע ימים אחרי שי חיילי צה"ל יצאו ממחנותיהם כדי לכבוש את יעדיהם באיזור קלקיליה. "אויב" או "ריבה". מאז, עד להת-נצלות המגוממת שלא התנצלה על דבר, תהו רבים מדוע אמר דויד בן-גוריון את אשר אמר. היתה זאת הפרובוקציה החמישית, מאז קום הכנסת הראשונה, חמת הקודמות:

- התקפה על אנשי האצ"ל תוך סירוב להעניק לפצועיהם מעמד של נכי מילחמה;
- הנאום, פקדתי להשמיד האוניה (אלטלנה) והאוניה הושמדה!
- הנאום שבו הודיע כי מנחם בגין מוכיר לו את היטלר;
- הפסוק "לא נלחמם ולא תילחמו!" כמה זו הפרשנים סברו כי גם התי-כמה מן היתה מתוכננת מראש. התי-כיום את הקטע המפורסם של "ילקוט הכובים" על הדוקטור, טענו כי בן-גוריון השתמש בסערה כדי להסיח את הדעת מן העובדה המכרעת של הוויכוח המדיני בכנסת: חוסר מתן תשובה מצידו על אף שאילתה אתה מן השאלות הגור-ליות של מילחמה ושלום.

העם

מחוז לאור הורקור

במשך כמה חודשים היה המרחב מרכז העולם. מילחמתו של גמאל עבר אל-נאצר בסואץ, פעולות-הרצח של הכנופיות הירדניות וקרבות-התגמול של צה"ל, הבר-סיוח לו מקום מכובד בכותרת הראשית של כל עיתון רציני. בני ארצות המרחב התרגלו לחיות ולפעול באור הורקור, כשחקנים ראשיים על הבימה העולמית. השבוע הופנה הורקור לפתע לפינה אחרת של הבימה, דבר שהוכיח לאנשי המרחב שאין להם מונופולין על הכור-תרות הראשיות. המאבק הנועז של העם הפולני, אחד העמים הלאומיים ביותר בעולם, ריתק גם את תשומת לבם של חברי המשקים שעל גבול הירדן. הידיעות על תנועותיהן של יהודות-שיריון בנות 800 טאנקים עוררו אהבה של קינאה גם בלב מקדי השיריון הישראליים.

ג'ורג'י שרה, אולם המרחב לא שקט לרגע. הצבא המצרי, שהתרכז במשך כמה שבועות סביב תעלת סואץ, כדי לקדם פני התקפה בריטית-צרפתית אפשרית, התכנה שוב לגבול ישראל. התוצאה הי-ראשונה היתה הריגתם של שמואל גרוס ופציעת עשרות חבריהם בשה-מיקסים, שנורע באיזור ניצנה, איזור שבו אין גורעים כמעט שום גידולי-שדה אחרים. שוב גברו הסיכויים לסופה בגבול זה.

מאורעות אחרים היו מרעשים פחות, אך לא פחות גורליים. המאבק על הירדן בשבוע הבחירות נמשך בשקט. שדמה מאוד לשקט שלפני הסערה. הצבא העי-ראקי, שנעצר זמנית, הודות לאוימי המצריים וכסכסי שליטי ירדן הפרו-מצריים, עמד הכן ליד מכוניותיו, בכל כבישי המרחב זרם לו נשק כבד וחדש, כמעט בכל הכיוונים.

הכנסת

צעקות והמעט

הפרוטוקול הסטינוגרפי של הישיבה הקע"ג של המושב השני של הכנסת השלישית סיפר על כך מורה בראש דויד בן-גוריון: כך צדקה ראש סיעת חרות את רמת הוויכוח המוסרי בכנסת, והופך את עצמו לחוכא ואיטלור לא... האנשים הנותנים עצות אלו, אינני מאמין... לדמעות התנין שהם שופכים על חללי צה"ל...

● **מנחם בגין:** חסריבושה אתה! **אסתר רזיאל-נאור:** לנו אין בנים שגנלו? **אריה בן-אליעזר:** כמה פעמים אתה הצעת מילחמה? **אסתר רזיאל-נאור:** לנו אין אלי-מנות ויתומים? כמה יהודים נפלו מידך במישרין? **מנחם בגין:** האם כבוד היושבראש לא יעיר לנואם? זוהי השפלת כבוד ישראל. **היו"ר יוסף שפרינצק:** שמענו פבית הזה דברים רבים שלא צריכים להישמע.

● שלושה ימים אחרי צאת גליון זה של העולם הזה למכירה, פרצו יחידות צה"ל לסיני.

אנשים

● ראשהממלה דויד בן-גוריון המציא מונח חדש בשעת דיוני הכנסת השבוע: "דחורותיזיה" (על משקל דסט-ליניוציה), וכוננתו: תהליך שעבר לדעי-תו על כמה ממנהיגי הציונים הכליים.

● המשורר אורי צבי גרינברג קרי-בל שכתבסופרים מיוחד במינו תמורת שיי-רו האחרון, שהתפרסם על עמוד שלם בגליון מעריב של ערב-סוכות: בתמורה; העניק לו מעריב מקר חשמלי.

● עורך היומון חרות יוסף ווינצקי, לאחר שבן-גוריון קרא את שירו של נתן אלתרמן בכנסת: "הכינוי המת-אים לבן-גוריון הוא - הציטאטור הגי-דול".

● פרופסור ישעיהו ריבוביץ: "בימים עברו היו קוראים בשם בחור ישיבה לבחור שלמד בבית-מדרש. כיום קוראים בשם בחור ישיבה לצעיר המש-תמט משירות בצבא."

● פרופסור היינריך שטראוס איש אגודת-איחוד (ירשתה של בריית-שלום): "הברייה היא - להשלים עם האויב הפנימי, מי השחיתות והמעילה, או להשלים עם האויב החיצוני, הערבי."

● בו אחר של שטיינמן: נתן (קרא לי סיומקה) שחם.

עיתונות

סופר על משמרתו
מאז שהפסיקו לצנזר את מאמרי הספי-רות, נעלם הקורא האחרון של שטיי-מן? טען בארסיתו הרגילה המשורר זלמן שניאור.